

STORTINGET

Dokument 13

(2019–2020)

Årsrapporter til Stortinget
fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger

---

Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2019

Til Stortinget

Under følger årsrapportene for Stortingets delegasjoner til følgende interparlamentariske organisasjoner:

- Det parlamentarisk partnerskapet Asia-Europa (ASEP)
- Den interparlamentariske union (IPU)
- EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen
- Europarådets parlamentariske forsamling (PACE)
- Arktisk parlamentarisk samarbeid (CPAR)
- NATOs parlamentariske forsamling (NATO PA)
- Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSEs) parlamentariske forsamling (OSSE PA)

Årsrapportene som følger, gir et bilde av bredden i Stortingets interparlamentariske delegasjoners internasjonale virksomhet. Rapportene beskriver arbeidet i de ulike delegasjonene og hvilke temaer som har preget arbeidet i 2019. Delegasjonene har forskjellig tematisk og geografisk virkeområde og ulik tilknytning til de multilaterale foraene de er assosiert med. Noen har tett kontakt med regjeringssidens del av organisasjonen, mens andre har mer indirekte tilknytning. Noen av forsamlingene vedtar resolusjoner gjennom hele året, mens andre gjør sine vedtak på en årlig sesjon. Selv om parlamentarikerforsamlingene er ulike i karakter, har de samtidig også mange fellestrekk.

Menneskerettigheter og demokratiutvikling står sentralt i flere av parlamentarikerforsamlingene. I PACE er dette den overordnede tematikken, mens det også i OSSE PA og IPU inngår i kjernen av organisasjonenes virke. Sikkerhetspolitikk er en fellesnevner for NATO PA og OSSE PA, og handelspolitikk er en fellesnevner for EØS/EFTA og ASEP. Utviklingen i nordområdene, særlig konsekvensene av klimaendringene, har vært drøftet i den arktiske delegasjonen.

Årsrapporten til Nordisk råds delegasjon behandles separat i forbindelse med regjeringens årlige melding om nordisk samarbeid.

Multilateralt samarbeid

Multilateralt samarbeid står sentralt i samtlige delegasjoner. 2019 var jubileumsår for NATO (70 år), Europarådet (70 år) og Den europeiske menneskerettsdomstolen (60 år). EØS-avtalen fylte 25 år. 2019 bar imidlertid også preg av en rekke utfordringer i det multilaterale samarbeidet. For NATO PA ble dette særlig tydelig gjennom nedrustningsavtalen INFs sammenbrudd. Tyrkias militære intervensjon i Nord-Syria og uenigheter om hva som utgjør en effektiv og hensiktsmessig sanksjonspolitikk. OSSE PA fremstår som svært delt, særlig om de frosne konfliktene innenfor organisasjonens geografiske nedslagsfelt. Også i Europarådets parlamentariske forsamling har det vært utfordringer i det multilaterale samarbeidet, flere medlemsland har bl.a. stilt spørsmål ved omfanget av organisasjonens, og især domstolens, overnasjonalitet. Brexit og betydningen av skilsmisseforhandlingene mellom Storbritannia og EU har preget EØS-EFTAs arbeid også i 2019. Internasjonal handelspolitikk og dens betydning for EFTA og Norge, særlig sett i lys av den utfordrende situasjonen i WTO, har også vært sentralt i delegasjonens arbeid i 2019. Stormaktenes til-

nærming i multilaterale fora, særlig når det gjelder klima- og handelsavtaler, påvirker arbeidet også i de parlamentariske forsamlingene. Utfordringene det multilaterale systemet står overfor, var også tema for høringer i FN-regi som IPU-delegasjonen deltok i.

Klima og miljø

Klimaendringene har vekket stort engasjement verden over i 2019 og har preget arbeidet i flere av delegasjonene. For den arktiske delegasjonen har særlig klimaendringenes betydning for samfunnene i nord vært høyt på dagsordenen. OSSE PA har i 2019 vektlagt deltakerlandenes forpliktelse til å følge opp FNs 2030-agenda og de 17 bærekraftsmålene og har satt bærekraftig utvikling i sammenheng med muligheten for sikkerhet, stabilitet og fred i OSSE-regionen. Forsamlingen har for alvor reetablert miljø- og klimaspørsmål som et sentralt tema på OSSEs agenda og synliggjort sammenhengen mellom klimaendring og sikkerhet ved å belyse hvilke konsekvenser endringene kan få for muligheten til bærekraftig utvikling. I IPU ble klima løftet frem som hastetema på høstsessjonen. EFTA har økt fokuset på bærekraft i sine handelsavtaler og har fulgt arbeidet med å innlemme i EØS-avtalen Norges nye avtale med EU om en felles oppfyllelse av de internasjonale klimaforpliktelsene. For ASEP var bilateralt samarbeid om klima og bærekraft hovedtema for besøk til Indonesia og Singapore.

Menneskerettigheter og demokrati

Demokrati, menneskerettigheter og rettsstatens prinsipper er under press mange steder i verden. Dette har kommet tydelig til uttrykk i PACEs mange rapporter og resolusjoner. Trakassering og vold mot kvinner, spesielt mot kvinner i politikken, har stått høyt på agendaen både i PACE og i IPU i 2019. OSSE PA har blant annet hatt fokus på pressefrihet og hvordan det henger sammen med demokrati og utvikling, samt hatt møter med menneskerettighetsaktivister for å rette søkelyset mot LHBTI-personers rettigheter. Både fra OSSE PA- og PACE-delegasjonene har flere medlemmer deltatt på valgobservasjon i Moldova, Hviterussland, Kasakhstan og Usbekistan.

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP) for 2019

Innledning

Stortingets delegasjon til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP) for valgperioden 2017–2021 består av:

Medlemmer	Varamedlemmer
Elin Rodum Agdestein (H), leder	Cecilie Myrseth (A)*
Helge André Njåstad (FrP), nestleder	Åslaug Sem-Jacobsen (Sp)
Torstein Tvedt Solberg (A)	Ove Trellevik (H)

* Fra og med oktober ble Åsunn Lyngedal oppnevnt som varamedlem fra A.

Generelt

Stortinget opprettet 18. juni 2015 delegasjonen til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa, *Asia-Europe Parliamentary Partnership* (ASEP). ASEP er et parlamentarisk forum knyttet til dialogen som er etablert på regjeringsnivå mellom Europa og Asia om politiske, økonomiske og kulturelle spørsmål (det såkalte ASEM-samarbeidet).

Stortingets deltakelse i ASEP var en direkte konsekvens av at Norge i 2012 ble tatt opp som medlem i ASEM-samarbeidet. ASEM ble etablert i 1996 av EU og *Association of Southeast Asian Nations* (ASEAN) sammen med Kina, Japan og Sør-Korea. Siden 1996 er samarbeidet betraktelig utvidet og teller nå 52 partnere. Parlamentarikerpartnerskapet består av nasjonale parlamentarikere fra alle ASEM-landene og fra Europaparlamentet. ASEP møtes annethvert år i Asia og Europa.

Deltakelse i ASEP har skapt en god plattform i Stortinget for parlamentarisk kontakt med asiatiske land og økt kompetanse om Asia mer generelt. Delegasjonen er derfor å regne som en bredere Asia-delegasjon, som engasjeres i besøk til Stortinget fra parlamentariske kolleger i Asia, og som også er med på å bygge kompetanse om og nettverk med Asia for og på vegne av Stortinget. Særlig har delegasjonen i 2019 jobbet for tettere relasjoner med ASEAN-landenes parlamentarikerforsamling (AIPA) og vært vertskap for arbeidslunsjer med delegasjoner fra Kina og India. Den økonomiske og geopolitiske utviklingen i Asia, Kinas rolle i regionen og globalt og de asiatiske landenes økte innflytelse i multilaterale fora, særlig i klima- og handelsavtaler, har stadig økende betydning for norsk politikk. Norges vektlegging av samarbeidet i regionen, både som sektor-dialogpartner i ASEAN, gjennom EFTA (handel), og ikke minst med nye relasjoner til Kina, gjør at også Stortinget er direkte berørt.

Hovedsaker i 2019

Bygging av kompetanse og nettverk

Delegasjonen har i 2019 lagt mye tid og krefter inn i å bygge kompetanse på utviklingen i Asia, med vekt på Kina og de ti ASEAN-landene. Et sentralt tiltak i denne sammenheng var delegasjonens arbeidsbesøk til Indonesia og Singapore i mars. Programmet for reisen hadde hovedfokus på henholdsvis bilateralt samarbeid om skog og hav i Indonesia og næringsliv i Singapore. ASEAN og regional utvikling var også viktige temaer. Gjennom hele året har delegasjonen deltatt på og invitert til møter med asiatiske ambassadører samt tatt imot besøk fra parlamentarikerdelegasjoner fra asiatiske land. Delegasjonsleder har bidratt med innlegg og taler på seminarer og sammenkomster med representanter for asiatiske land. Viktigheten av en parlamentarisk dimensjon i det internasjonale samarbeidet (parlamentarisk diplomati), og Stortingets økte satsning på Asia, har vært gjennomgående temaer. For å styrke forståelsen av utviklingen i regionen har delegasjonen også satt av tid til fagseminarer med ulike forskere.

Ved delegasjonens deltakelse i andre interparlamentariske fora har man også benyttet anledningen til å fremme bilaterale forbindelser med viktige partnere i Asia, herunder møte i Women Political Leaders i Tokyo (deltakelse fra leder Agdestein og medlem og WPL-ambassadør Sem-Jacobsen) og i OECD.

Strategi for å bli observatører i AIPA

ASEAN-landene er samlet sett en av Norges viktigste handelspartnere, og Norge ble sektordialogpartner med ASEAN i 2015. Norge har et bredt samarbeid med ASEAN, hvorav mange av områdene dreier seg om bærekraftig utvikling. Norge og ASEAN har også til felles at begge ser det i sin interesse å styrke en regelstyrt og liberal verdensorden i en verden med økende stormaktrivialisering og bilateralisme.

Stortinget har et uttalt mål om å gi samarbeidet som allerede eksisterer på regjeringsnivå, en tydelig parlamentarisk dimensjon. Det har derfor vært viktig i 2019 å

bygge videre på relasjonene til parlamentarikerkolleger i ASEAN-landene og deres interparlamentariske forsamling AIPA. Det endelige målet er å bli tatt opp som observatører i ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (AIPA), med det formål å bygge kontakter med kolleger og forstå den politiske utviklingen i nasjonalforsamlinger i regionen. En søknad om dette ble sendt til AIPAs generalsekretær i desember 2019. Stortingspresidenten sendte også et brev til den nye parlaments- og AIPA-presidenten i Vietnam med spørsmål om muligheten for å bli invitert som gjest til AIPAs generalforsamling i Vietnam i 2020. Deltakelse her vil bygge videre på aktiv deltakelse på AIPA-generalforsamlingen i Singapore i 2018 og i Bangkok i 2019. Leder og nestleder deltok på sesjonen i Bangkok i august på invitasjon fra parlamentspresidenten i Thailand (daværende AIPA-president). I tillegg til å delta på hovedsesjonen, hvor delegasjonsleder holdt et innlegg under åpningen, ble det avholdt bilaterale møter med nesten alle de ti ASEAN-landene. Delegasjonen har også hatt kontakt med ASEAN-ambassa-

dørene i Oslo gjennom hele året for kontinuerlig å diskutere muligheten for å bli tatt opp som observatører, men også mulig samarbeid på andre områder. Delegasjonen har også hatt kontakt med norsk næringsliv for å orientere seg om utfordringer og muligheter i regionen.

Delegasjonens planer for 2020

I 2020 vil delegasjonen gjennomføre to større reiser, deltakelse på sesjon i ASEP i Kambodsja og forhåpentligvis deltakelse som gjest på sesjon i AIPA i Vietnam. Delegasjonen ønsker å opprettholde et høyt aktivitetsnivå for å utvikle kompetanse og nettverk. Det vil blant annet legges vekt på interne fagseminarer, hvor andre interparlamentariske delegasjoner inviteres til å delta. Asia blir stadig mer relevant for delegasjonene til bl.a. NATO PA, det arktiske parlamentariske samarbeidet og EFTA/EØS. ASEP-delegasjonen mener derfor det vil kunne være hensiktsmessig med erfaringsutveksling og kunnskapsdeling på tvers.

Oslo, den 16. desember 2019

Elin Rodum Agdestein
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for 2019

Innledning

Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for valgperioden 2017–2021 består av følgende representanter:

Medlemmer	Personlige varamedlemmer
Ulf Leirstein (uavhengig), leder	Karin Andersen (SV)
Hege Haukeland Liadal (A), nestleder	Åsmund Aukrust (A)
Ove Trellevik (H)	Elin Rodum Agdestein (H)
Marit Arnstad (Sp)	Geir Jørgen Bekkevold (KrF)

Følgende representant hadde verv i IPU i 2019:

- Hege Haukeland Liadal, Member of the Executive Committee.

Generelt

IPU ble etablert i 1889 og er en verdensomspennende parlamentarikerforsamling med medlemmer fra 179 land. Forsamlingen arbeider for å fremme fred, samarbeid og utviklingen av representativt demokrati. Tiltak for økt kvinnelig deltakelse i parlamenter og i politikk generelt har høy prioritet. IPU's arbeidsmåter er erfaringsutveksling og informasjonsspredning mellom parlamentene, tematiske programmer iverksatt av IPU's sekretariat og tilrettelegging for parlamentarisk engasjement i viktige internasjonale spørsmål.

I IPU er det etablert fire faste komiteer for henholdsvis fred og internasjonal sikkerhet, for bærekraftig utvikling, finansiering og handel, for menneskerettigheter og demokrati og for FN-spørsmål. I tillegg finnes det særskilte fora for kvinnelige parlamentarikere og unge parlamentarikere, en komité for Midtøsten-spørsmål og en komité for parlamentarikeres menneskerettigheter som følger opp sakene til fengslede parlamentarikere.

Det finner sted to årlige sesjoner, én om høsten og én om våren. Sesjonene har et hovedtema, og i tillegg til dette blir det diskutert et såkalt hastetema (emergency item).

Høringer i FN om multilateralisme

Delegasjonen deltok på høringer i regi av FN og IPU i New York i februar 2019 om de utfordringene det multilaterale system står overfor. Delegasjonens nestleder, Hege Haukeland Liadal, deltok i paneldebatt om den nasjonale dimensjon av multilateralisme. Delegasjonen besøkte også Norges FN-delegasjon og fikk en orientering hos Sveriges FN-delegasjon om Sveriges arbeid i Sikkerhetsrådet.

Vårsesjonen 2019, 140. forsamling i Doha, Qatar

Tema for generaldebatten var parlamenter som plattformer for fremme av utdanning for fred, sikkerhet

og rettsstatsprinsipper. I mange av innleggende ble terrorangrepet i Christchurch trukket frem, og behovet for å fremme toleranse gjennom utdanning ble understreket.

Flertallet i forsamlingen valgte som hastetema et forslag fra Nederland om internasjonal hjelp til Mosambik, Malawi og Zimbabwe etter syklonen Idai. Norge støttet dette. En resolusjon ble enstemmig vedtatt uten reservasjoner.

I komiteen for fred og internasjonal sikkerhet var det en lang debatt om resolusjonen mot bruk av leiesoldater. Resolusjonen ble til slutt vedtatt, men mot stemmene til Finland, Frankrike, Norge, Romania, Sverige, Tsjekkia og Tyskland. Bakgrunnen for dette var at resolusjonsteksten på flere steder oppfordrer statene til å tilslutte seg en FN-konvensjon om leiesoldater som en rekke land, bl.a. Norge, anser som for svak og derfor ikke har sluttet seg til.

I komiteen for bærekraftig utvikling, finans og handel ble det vedtatt enstemmig en resolusjon om rettferdig frihandel og investeringers rolle for å nå FNs bærekraftsmål.

Høstsesjonen 2019, 141. forsamling i Beograd, Serbia

Tema for generaldebatten var styrking av internasjonal lov: parlamentenes rolle og mekanismer samt bidrag fra regionalt samarbeid. Denne gangen hadde delegasjonen invitert Stortingets presidentskap til å delta på sesjonen, og andre visepresident Morten Wold holdt Norges innlegg. Han la vekt på Norges avhengighet av et regelbasert internasjonalt system. Wold understreket videre viktigheten av at land respekterer avgjørelser fra internasjonale domstoler, og i denne sammenheng også parlamentarikerens rolle i å påse at landenes myndigheter følger opp beslutninger fra disse domstolene.

Som hastetema ble det til slutt flertall for et forslag fra India om klima. Før denne avgjørelsen kom det til heftig debatt om forslag som kritiserte Tyrkias intervensjon i Syria, og tyrkiske motforslag som kritiserte vestlige land.

I komiteen for demokrati og menneskerettigheter drøftet man en resolusjon om å oppnå universell helsedekning innen 2030: parlamentenes rolle for å sikre rett til helsehjelp. Her var det et godt samarbeid mellom den svenske og norske delegasjonen som gjorde at man fikk flertall for sine forslag om å ta inn formuleringer om styrking av kampen mot antibiotikaresistens og behov for finansiering.

På vegne av den europeiske geopolitiske gruppe, 12+ gruppen, arrangerte den svenske IPU-delegasjonen et sidearrangement om menneskerettigheter og LHTBI personer. Bakgrunnen for dette var at et flertall i IPU har vedtatt at man ikke engang kan ha en diskusjon om LHTBI i IPU-komiteene. Man var derfor nødt til selv å lage et møte på sidelinjen for i det hele tatt få diskutert saken. På et godt besøkt møte var en rekke talere fra alle verdensdeler enige om at det å ikke respektere LHTBI-personer er et brudd på deres menneskerettigheter.

Oslo, den 9. januar 2020

Ulf Leirstein
delegasjonsleder

Norsk formannskap i den nordiske IPU-gruppen

I 2019 har Norge hatt formannskapet i den nordiske IPU-gruppen og arrangert møter i Oslo og Tromsø med ledelsen i de nordiske IPU-delegasjonene for å forberede og samordne delegasjonene før vår- og høstsesjonene i IPU. Danmark har formannskapet i 2020.

Planer for delegasjonens arbeid i 2020

Delegasjonen vil delta på en høring om utdanning som en nøkkel til fred og bærekraftig utvikling i regi av FN og IPU. Høringen finner sted i FN i New York i februar. Det vil også bli et studiebesøk til Washington i samarbeid med de nordiske IPU-delegasjonene i forbindelse med høringen. IPU's vårsesjon 2020 vil finne sted i Genève, og høstsesjonen vil finne sted i Kigali i Rwanda.

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2019

Innledning

Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for valgperioden 2017–2021 består av:

Medlemmer	Varamedlemmer
Svein Roald Hansen (A), leder	Espen Barth Eide (A)
Heidi Nordby Lunde (H), nestleder	Fredric Holen Bjørdal (A)
Rigmor Aasrud (A)*	Åsunn Lyngedal (A)**
Ingunn Foss (H)	Margunn Ebbesen (H)
Morten Ørsal Johansen (FrP)	Tage Pettersen (H)
Sigbjørn Gjelsvik (Sp)	Terje Halleland (FrP)
	Per Olaf Lundteigen (Sp)
	Solfrid Lerbrekk (SV)***
	Carl-Erik Grimstad (V)
	Steinar Reiten (KrF)

* Erstattet Marianne Marthinsen i oktober 2019.

** Erstattet Cecilie Myrseth i oktober 2019.

*** Erstattet Freddy André Øvstegård i oktober 2019.

Delegasjonen utgjør en viktig del av Stortingets arbeid med Norges forhold til EU, EØS og EFTA. Den benyttet i 2019 aktivt de ulike møteplassene og mulighetene for kontakt med Europaparlamentet og andre EU-institusjoner med hensyn til aktuelle EU- og EØS-saker. Gjennom sitt medlemskap i Stortingets Europautvalg bidro delegasjonen også til at informasjon om viktige og relevante EFTA- og EØS-saker ble brakt tilbake til Stortingets fagkomiteer og utvalg. Dette er i samsvar med målet om en aktiv politikk overfor EU som et enstemmig Storting vedtok i Innst. S. nr. 115 (2006–2007) om gjennomføringen av europapolitikken og i Innst. 227 S (2012–2013) om EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU.

Organisering av EFTA/EØS-parlamentarikerkomiteene

Formelt deltar Stortingets delegasjon i to EFTA-parlamentarikerkomiteer: Committee of Members of Parliament of the EFTA Countries (CMP), hvor alle fire EFTA-landenes parlamenter er representert (Island, Liechtenstein, Norge, Sveits) og Committee of Members of Parliament of the EFTA States (MPS), hvor de tre EFTA/EØS-statenes parlamenter deltar. I praksis møter CMP og MPS allikevel som én komité (EFTA-parlamentarikerkomiteen), hvor Sveits opererer som observatør i EØS-spørsmål.

EFTA-parlamentarikerkomiteens oppgave er å drøfte EFTA-samarbeidets og EØS-avtalens utvikling samt et vidt spekter av aktuelle europa- og handelspolitiske spørsmål. Utviklingen i de fire EFTA-landene er også viktig i de interne møtene. Komiteen virker som et kon-

sultativt organ overfor EFTAs ministerråd. De halvårslige møtene med EFTAs ministre (fra Norge næringsministeren) utgjør derfor en viktig del av komiteens arbeid. Her diskuteres EFTAs handelsforhandlinger, og parlamentarikerkomiteen gir sine innspill til strategi og innhold. Komiteen møter også EØS/EFTA-ministrene (fra Norge EU/EØS-ministeren) i forbindelse med EØS-rådet i Brussel hver høst. Dette styrker den parlamentariske og politiske dialogen i EØS. Videre avholdes årlige møter med EFTAs rådgivende komité for arbeidslivets parter.

I tillegg til de faste møtene har EFTA-parlamentarikerkomiteen siden 2006 besøkt land utenfor EØS av relevans i handelssammenheng, såkalt tredjelandsbesøk. Fra norsk side deltar delegasjonsleder og nestleder. I 2019 var komiteen i Sør-Korea for å diskutere potensialet for en oppgradering av handelsavtalen mellom EFTA og Sør-Korea fra 2005.

Stortingets delegasjon deltar også i den felles EØS-parlamentarikerkomiteen (EEA Joint Parliamentary Committee) sammen med Europaparlamentet. Den skal bidra til bedre forståelse mellom Europaparlamentet og EØS/EFTA-statenes parlamenter på de områder som omfattes av EØS-avtalen. Komiteen møtes halvårlig og uttaler seg om aktuell politikktutvikling i resolusjoner som oversendes EØS-rådet. De senere årene har komiteen på norsk initiativ også i større grad vektlagt møter med saksordførere i Europaparlamentet som kan presentere utviklingen av nye EØS-relevante lovforslag og åpne for norske innspill tidlig i en EU/EØS-prosess i Brussel.

Delegasjonens virksomhet i 2019

Et gjennomgående tema også i 2019 var brexit og betydningen av de pågående skilsmisseforhandlingene mellom Storbritannia og EU for Norge, EØS og EFTA. Dette var et sentralt tema i møter med Europaparlamentet og EFTAs ministre. Tematikken sto også sentralt i arbeidet til Stortingets europautvalg.

Internasjonal handelspolitikk og dens betydning for EFTA og Norge fortsatte også å prege delegasjonens arbeid, med særlig fokus på den svært prekære situasjonen i WTO, utviklingen i EUs handelspolitikk og Storbritannias globale ambisjoner etter brexit. Handelsrelasjonene mellom USA og Kina, og Europas forhold til disse stormaktene, var også viktig i så måte. Tredjelandsbesøket til Sør-Korea bidro ytterligere til økt kunnskap om regionale og global handelsspørsmål.

EFTA-parlamentarikerkomiteen engasjerte seg ut over dette spesielt i spørsmål knyttet til handel og bærekraft. Komiteen kom i november med konkrete endringsforslag til EFTA-ministrenes modelltekst fra juni til nytt bærekraftskapittel i EFTAs handelsavtaler. Komiteen understreket også behovet for at EFTA-ministrene må møtes oftere, ikke mindre, som ministrene selv har foreslått, all den tid EFTA-landene i fellesskap står overfor de samme store utfordringene internasjonalt som EU og andre handelspartnere.

I den felles EØS-parlamentarikerkomiteen bar året preg av valg til nytt europaparlament i mai og viktigheten av å bygge relasjoner til nye parlamentariske kolleger i Brussel. Delegasjonslederene i EFTA-parlamentarikerkomiteen holdt i oktober møter med et utvalg nykonstituerte komitéledere i Europaparlamentet og med ny leder for delegasjonen med ansvar for Norge og EØS. Fra EFTAs ståsted var det i denne sammenheng viktig å understreke betydningen av EØS-avtalen og presentere innspill fra de tre EØS/EFTA-landene til hovedprioriteringer for det indre marked fremover.

Delegasjonens virksomhet i 2020

Brexit og internasjonal handelspolitikk vil prege delegasjonens arbeid også i 2020. Det vil bli viktig å følge

forhandlingene mellom EU og Storbritannia om en fremtidig handelsavtale og se hvordan disse vil kunne påvirke Norges egne forhandlinger med Storbritannia. Begge forhandlingsspor vil kunne starte 1. februar gitt at skilsmisseavtalene mellom EU og Storbritannia og mellom EØS/EFTA og Storbritannia da har trådt i kraft, og Storbritannia blir å regne som formelt tredjeland. Det blir spesielt viktig å følge med på om overgangsperioden frem til og med desember vil være tilstrekkelig for å konkludere begge forhandlinger, om det vil være villighet (på britisk side) til eventuelt å forlenge denne overgangsperioden ved behov, og hva som vil skje dersom dette ikke er tilfelle og man nærmer seg et nytt «no deal»-scenario mot slutten av året.

Utviklingen i WTO vil også stå sentralt, og delegasjonsleder vil normalt delta på en parlamentarikerkonferanse under WTO-toppmøtet i Kasakhstan i juni. WTO-toppmøtet bør bli avgjørende i en svært kritisk fase for det multilaterale handelsregimet. Ut over dette vil EFTA-parlamentarikerkomiteen følge EUs handelspolitikk tett og se denne i sammenheng med EFTAs pågående forhandlinger. Komiteen planlegger et tredjelandsbesøk til Thailand for å støtte opp under mulig gjenopptagelse av handelsforhandlinger mellom EFTA og Thailand i 2020.

Innenfor EØS vil arbeidet i 2020 preges av klimapolitikk og særlig EUs forslag til en ny «Green Deal» og betydningen av denne for EØS. Komiteen ønsker å holde et høynivåmøte i Strasbourg eller Brussel med ansvarlig EU-kommissær og politisk ledelse i de tre EØS/EFTA-landene til stede. Så har komiteen signalisert at den også kan komme til å se nærmere på handelsavtaler og det indre marked, EØS-midlene, EUs sosiale pilar og arktiske spørsmål (særlig under møtet på Island i mai).

Mange av disse sakene vil også komme opp i Europautvalget, noe som understreker den tette forbindelsen mellom det EØS/EFTA-delegasjonen gjør ute (i Brussel, i Genève, i EFTA-landene og i tredjeland), og det som diskuteres hjemme i ulike fagkomiteer og i Europautvalget.

Oslo, den 16. desember 2019

Svein Roald Hansen
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2019

Innledning

Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for valgperioden 2017–2021 består av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Ingjerd Schou (H), leder	Petter Eide (SV)
Lise Christoffersen (A), nestleder	Jette F. Christensen (A)
Espen Barth Eide (A)	Silje Hjemdal (FrP)
Emilie Enger Mehl (Sp)	Mudassar Kapur (H)
Morten Wold (FrP)	Vetle Wang Soleim (H)

Komitevervene er fordelt som følger:

Komité	Medlem	Varamedlem
Den faste komité	Ingjerd Schou	Lise Christoffersen
Komiteen for politiske saker	Ingjerd Schou	Espen Barth Eide
Komiteen for flyktninge- og befolknings spørsmål	Emilie Enger Mehl	Vetle Wang Soleim
Komiteen for juridiske saker og menneskerettigheter	Espen Barth Eide	Petter Eide
Komiteen for kultur, vitenskap, utdanning og media	Mudassar Kapur	Morten Wold
Komiteen for likestillingsspørsmål	Jette F. Christensen	Petter Eide
Komiteen for sosial-, helse- og bærekraftig utvikling	Silje Hjemdal	Emilie Enger Mehl
Komiteen for overvåking av medlemskapsforpliktelsene	Lise Christoffersen Morten Wold Vetle Wang Soleim Petter Eide	
Komiteen for prosedyreregler og immunitet	Ingjerd Schou	
Komiteen for valg av dommere til Den europeiske menneskerettsdomstolen	Vetle Wang Soleim Petter Eide	

Følgende delegasjonsmedlemmer hadde verv i forsamlingen i 2019:

- Ingjerd Schou – tredje visepresident i Komiteen for prosedyreregler og immunitet.
- Ingjerd Schou – medlem av byrået i EPP-gruppen.
- Lise Christoffersen – rapportør for Nord-Makedonia.

Generelt

Europarådet og Europarådets parlamentariske forsamling (PACE) ble opprettet i 1949 og har 47 medlemsland. Forsamlingens formål er å styrke menneskerettighetene, demokrati og rettsstaten i medlemslandene. PACE består av totalt 324 medlemmer (og 324 varamedlemmer) fordelt på ni fagkomiteer og flere underkomiteer. PACE gjennomfører fire årlige delsesjoner og tre årlige møter i den faste komité. PACE har fem politiske grupper, EPP/CD (Group of the European People's Party), SOC (the Socialist Group, Democrats and Greens group), EC (European Conservatives), ALDE (Alliance of Liberals and Democrats for Europe) og UEL (United Eu-

ropean Left). Forsamlingens president velges for ett år, med mulighet og sedvane for gjenvalg én gang.

PACE vedtar resolusjoner og anbefalinger til medlemslandenes parlamenter og regjeringer og Europarådets ministerkomité. PACE overvåker også medlemslandenes overholdelse av medlemskapsforpliktelsene og gjennomfører valgobservasjoner. Parlamentarikerforsamlingen velger Europarådets generalsekretær, Europarådets menneskerettighetskommissær og dommerne til Den europeiske menneskerettsdomstolen, og deltar aktivt i prosessen med å utnevne medlemmer til Europarådets torturkomité.

Fra Stortingets delegasjon deltar både faste medlemmer og varamedlemmer aktivt i arbeidet.

Hovedspørsmål i 2019

Store deler av delegasjonens innsats var preget av vedvarende debatt om Europarådets framtid, herunder PACEs rolle og oppdrag, samarbeidet med Ministerkomiteen og Russlands manglende deltakelse i forsamlingen. På samme måte preget også en felles rapport fra PACE og Den interparlamentariske union om seksuell

trakassering i nasjonalforsamlinger i Europa delegasjonens arbeid. Det samme gjorde feiringen av Europarådets 70-årsjubileum med markeringer både i Strasbourg og i Oslo.

I tillegg gjennomførte delegasjonen en studiereise til Ungarn og arrangerte en mottakelse for Thorbjørn Jagland i Stortinget som takk for hans innsats gjennom 10 år som generalsekretær. Delegasjonen var sentral i forbindelse med valg og gjenvalg av Jagland som generalsekretær.

Migrasjon var fortsatt en sentral sak, fokus var særlig på den prekære situasjonen i flyktningleirene i Hellas og økende grad av vold mot barn på flukt. Videre fokuserte flere debatter på den dalende respekten for menneskerettighetene, rettsstatsprinsipper og demokratiske prinsipper i ulike deler av samfunnslivet i Europa – herunder, hatefulle ytringer, medias rolle, ansvar og utfordringer, situasjonen for sivilt samfunn og opposisjonspolitikere. I tillegg kan debatter om FNs bærekraftsmål, varsler, ombudsmannsinstitusjonens stilting og Magnitsky-lovgiving også nevnes som sentrale.

Russlands retur til arbeidet i PACE

Etter fire og et halvt år returnerte den russiske delegasjonen til PACE i juni. Dette kom som et resultat av mange vanskelige og omfattende diskusjoner i sentrale komiteer og partigrupper samt en ad hoc-komité for PACEs rolle og framtid, i løpet av 2018 og 2019. Selve godkjenningen under junisesjonen kom også etter en lang, intens og betent debatt i plenum. For Stortingets delegasjon var det avgjørende at Europarådets mandat skal være å styrke individenes menneskerettigheter i Europa, demokrati og vern om og styrking av prinsippet om rettsstat. For å oppfylle mandatet vurderte delegasjonen det som viktig at alle Europarådets medlemsland deltok aktivt i parlamentarikerforsamlingens arbeid. Det var også avgjørende for delegasjonen at russiske borgere skulle sikres tilgang til Den europeiske menneskerettsdomstolen.

Selv om flertallet i PACE ønsket Russlands retur velkommen, resulterte saken i splittelse i forsamlingen. Europarådets ledere (generalsekretær, formann i Ministerkomiteen og PACEs president) la derfor i løpet av høsten 2019 vekt på å vise forståelse for motpartens posisjon og på å bedre samarbeidsforholdene.

PACEs framtid og samarbeidet med Ministerkomiteen

Spørsmålet om Russlands retur, de siste års interne og eksterne utfordringer samt et vanskelig samarbeidsforhold mellom PACE og Ministerkomiteen har hatt en negativ innvirkning på Europarådets legitimitet, troverdighet og handlekraft. Dette ble for alvor satt på agendaen under det finske formannskapet våren 2019. Det ble vedtatt resolusjoner både i PACE og i Ministerkomiteen

som forpliktet organene til å arbeide for å styrke og bedre samarbeidet – spesielt i situasjoner der medlemsland på alvorlig vis bryter med sine medlemskapsforpliktelser. Dette ble fulgt opp i løpet av høsten med utviklingen av en ny prosedyre for tett dialog mellom Ministerkomiteen, PACE og generalsekretæren som skal kunne iverksettes ved alvorlige brudd. Det er forventet at denne vil ferdigstilles og formelt vedtas i løpet av første halvår 2020.

Europarådet 70 år

Stortingets delegasjon markerte Europarådets 70-årsjubileum med et eget fagseminar om problemstillingen: Nordiske perspektiver på Europarådet og Den europeiske menneskerettsdomstolen – mellom politikk og juss. Prioritert målgruppe for seminaret var studenter og unge voksne, og det ble arrangert på Juridisk bibliotek v/UiO i samarbeid med Atlanterhavskomiteen. Det samlet rundt 50 deltakere og hadde faglige bidragsytere fra Norges institusjon for menneskerettigheter, BI, Dansk Institutt for menneskerettigheter og Borgarting lagmannsrett. Nordiske delegasjonsledere var invitert til markeringen, og det ble holdt egne nordiske møter med deltakelse fra Finland, Island og Norge i tilknytning til seminaret.

#NotInMyParliament

På initiativ fra PACE-president Liliane Maury Pasquier har Europarådet i 2019 hatt et særlig fokus på trakassering av og vold mot kvinner i politikken. Undersøkelser viste at graden av seksuell trakassering av kvinner i nasjonale parlament i Europa var uventet høy. Medlemmer av delegasjonen engasjerte seg i tematikken gjennom debatter både i Europarådet, i Nordisk råd og her hjemme. Sammen med Hege Haukeland Liadal, medlem av IPU-delegasjonen, bidro delegasjonsleder Schou til å løfte problematikken inn i Stortingets presidentskap, og til at det ble fattet vedtak om å kartlegge situasjonen for parlamentarikere og ansatte i Stortinget. Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen spilte også tematikken inn som tema for den europeiske parlamentspresidentkonferansen (ECCP) og holdt hovedinnlegg om temaet da konferansen fant sted i Strasbourg i oktober. Tone Wilhelmsen Trøen og Ingjerd Schou sto også i spissen da kampanjen #NotInMyParliament ble gjennomført på Stortinget 25. november.

Delegasjonens arbeid i 2020

Delegasjonen vil i 2020 fortsette sitt aktive arbeid i PACE. Særlig viktig blir det å styrke samarbeidet med Ministerkomiteen, og arbeidet for forsoning og gjenoppbygging av tillit i forsamlingen etter Russlands retur

– dette for å ha et styrket fokus på menneskerettene, demokratiets og rettsstatens stilling i Europa, i en tid der disse verdiene er under press. Det planlegges en studiereise til et av Europarådets medlemsland.

Oslo, den 6. januar 2020

Ingjerd Schou
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid (CPAR) for 2019

Innledning

Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid (CPAR) for 2019 besto av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Eirik Sivertsen (A), leder	Runar Sjøstad (A)
Margunn Ebbesen (H), nestleder	Kent Gudmundsen (H)
Else-May Norderhus (A)	Tor André Johnsen (FrP)
Svein Harberg (H)	Arne Nævra (SV)
Bengt Rune Strifeldt (FrP)	André N. Skjelstad (V)
Willfred Nordlund (Sp)	Geir Sigbjørn Toskedal (KrF)

Generelt

Global oppvarming medfører store endringer i nord, med betydelige konsekvenser for folkene som bor der og naturen. Polhavet er mer åpent og tilgjengelig for menneskelig aktivitet knyttet til blant annet skipsfart, ressursutnyttelse og turisme. Et varmere og surere hav vil blant annet få konsekvenser for fiskeriene. Samtidig har vi sett en økt politisk interesse for Arktis og nordområdene i de arktiske landene og i det øvrige internasjonale samfunnet. Særlig de fem arktiske kyststatene har styrket sin tilstedeværelse i regionen.

At deltakerne på utenriksministermøtet til Arktisk råd i Rovaniemi, Finland 6.–7. mai 2019 ikke ble enige om en ministererklæring grunnet ulike syn på årsakene til global oppvarming, var derfor en skuffelse. Stortingets arktiske delegasjon vil fortsette å understreke betydningen av kutt i utslipp av klimagasser for å begrense den globale oppvarmingen, og av at Arktisk råd fortsetter sitt viktige arbeid på feltet.

Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid arbeider for å øke Stortingets oppmerksomhet om utviklingen i Arktis og vil spille en ledende rolle i det internasjonale samarbeidet i Den arktiske parlamentarikerkomiteen (SCPAR – Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region). SCPAR består av folkevalgte fra Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, Russland, Sverige, USA og Europaparlamentet.

Delegasjonsleder Eirik Sivertsen ble i 2018 gjenvalgt som leder av SCPAR og har vært leder av komiteen gjennom 2019. Larry Bagnell fra Canada har vært komiteens nestleder. Komiteen har i 2019 hatt møter i Russland, Canada og Norge. Møtet i Norge var i Bodø 18. november i forkant av den sjettede parlamentarikerkonferansen til Den nordlige dimensjon.

Den 2.–3. desember 2019 representerte delegasjonsleder Eirik Sivertsen Stortinget på den første parlamentarikerkonferansen for Antarktis, som fant sted i London.

Hovedsaker i 2019

Stortingets delegasjon har i 2019 deltatt aktivt i den arktiske debatten, nasjonalt og internasjonalt. Delegasjonen har gjennomført halvårlige nordområdedialoger på Stortinget med utenriksministeren om utviklingen i nordområdepolitikken og det internasjonale samarbeidet i Arktis. Videre var delegasjonen en pådriver for etableringen av nordområdepartnerskapet under Arendalsuka som arrangør og deltaker i flere arrangementer knyttet til utviklingen i nordområdene.

Studiereise til Kirkenes og Murmansk

Den 4.–6. mars 2019 gjennomførte delegasjonen en studiereise til Kirkenes og Murmansk. Delegasjonen hadde møter med myndigheter og organisasjoner om det grenseregionale samarbeidet mellom Norge og Russland i nord. Barentssamarbeidet er en viktig plattform for samarbeidet mellom folkene som bor i regionen, og har vist seg robust nok til å fungere når forholdet mellom hovedstedene er noe mer anstrengt. På alle møtene delegasjonen hadde, ble betydningen av og ønsket om et fortsatt tett grenseregionalt samarbeid understreket.

USA, Russland og Europaparlamentet

Delegasjonen har gjennom flere år arbeidet med å styrke kontakten med EU og da særlig Europaparlamentet. EU er i ferd med å oppdatere sin arktiske politikk, og delegasjonen har hatt møter med relevante parter, blant annet i Kommisjonen. Delegasjonen har videre arbeidet med å etablere kontakter og nettverk inn i det nyvalgte Europaparlamentet. Delegasjonens nestleder Margunn Ebbesen deltok og holdt innlegg på det første møtet i den nyetablerte arktiske venneforeningen i parlamentet.

Delegasjonsleder Sivertsen har arbeidet for å styrke kontakten med flere medlemmer av Kongressen i USA. Arbeidet med å engasjere flere senatorer i det arktiske parlamentarikersamarbeidet ser ut til å lykkes. Fem senatorer deltok på komitemøtet i Ottawa i mai, og tre se-

natorer deltok på et møte i Kongressen i desember for å diskutere tema knyttet til arktisk samarbeid.

Russland er en viktig partner i det arktiske samarbeidet. Gjennom 2019 har det vært flere møter om arktisk samarbeid med russiske representanter.

Den nordlige dimensjon og Barentsparlamentarikerkonferansen

Delegasjonen representerte Stortinget på Barentsparlamentarikerkonferansen i Haparanda 16.–18. september, hvor hovedtema var transportsamarbeid i Barentsregionen. Delegasjonen representerte videre Stortinget på den sjette parlamentarikerkonferansen til Den nordlige dimensjon i Bodø 18.–20. november, hvor hovedtema var samarbeid innen helse, kultur, transport og miljø. Begge konferansene vedtok slutterklæringer rettet til sine respektive regjeringer og andre relevante samarbeidspartnere.

Antarktisk parlamentarikerkonferanse

Delegasjonsleder Sivertsen representerte Stortinget på den første parlamentarikerkonferansen for Antarktis, som fant sted i London 2.–3. desember 2019. Delegasjonen var aktivt involvert i planleggingen, og Sivertsen

ledet en av sesjonene under konferansen. Hovedtema var klimaendringer, forskning, ressursutnyttelse, turisme og betydningen av å bevare miljøet i Antarktis gjennom fortsatt fredelig samarbeid. Den britiske parlamentariker James Gray var vert for arrangementet, som samlet delegater fra 18 land. Slutterklæringen fra konferansen tar blant annet til orde for et nytt internasjonalt polarår. En ny Antarktis-konferanse vil ventelig finne sted på den sørlige halvkule i 2021.

Delegasjonens planer for 2020

Stortinget vil være vertskap for den 14. arktiske parlamentarikerkonferansen i Tromsø 1.–3. september 2020. Planleggingen og gjennomføringen av konferansen er et samarbeid mellom delegasjonen og Den arktiske parlamentarikerkomiteen.

Delegasjonen planlegger å gjennomføre en delegasjonsreise i løpet av våren 2020.

Delegasjonen vil fortsatt være en ledende deltaker i nordområdepartnerskapet, som planlegger arrangementer under Arendalsuka i august 2020.

Møtene i Den arktiske parlamentarikerkomiteen (SCPAR) vil ventelig finne sted i Strasbourg, Washington og Tromsø.

Oslo, den 9. januar 2020

Eirik Sivertsen
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2019

Innledning

Stortingets delegasjon til NATO PA for valgperioden 2017–2021 består av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Christian Tybring-Gjedde (FrP), leder	Erlend Wiborg (FrP)
Liv Signe Navarsete (Sp), nestleder	Hårek Elvenes (H)
Trond Helleland (H)	Lene Westgaard-Halle (H)
Sverre Myrli (A) ¹	Tellef Inge Mørland (A) ²
Marianne Marthinsen (A)	Kari Elisabeth Kaski (SV)

1 Sverre Myrli erstattet Eirik Sivertsen (A) i oktober 2018.

2 Tellef Inge Mørland erstattet Nils Kristen Sandtrøen (A) i oktober 2019.

Komitevervene er fordelt som følger:

Komité	Medlemmer
Political Committee	Liv Signe Navarsete og Hårek Elvenes
Defence and Security Committee	Trond Helleland og Erlend Wiborg
Committee on the Civil Dimension of Security	Marianne Marthinsen og Tellef Inge Mørland
Economics and Security Committee	Christian Tybring-Gjedde og Kari Elisabeth Kaski
Science and Technology Committee	Sverre Myrli og Lene Westgaard-Halle
Mediterranean and Middle East Special Group	Erlend Wiborg og Lene Westgaard-Halle
Ukraine-NATO Interparliamentary Council	Liv Signe Navarsete og Sverre Myrli

Følgende representanter har verv i parlamentarikerforsamlingen:

Medlem	Verv
Liv Signe Navarsete	<i>Vice Chair</i> (nestleder) i Political Committee (valgt under årlig sesjon i 2018 og kan gjenvelges frem til årlig sesjon i 2021)
Christian Tybring-Gjedde	<i>General Rapporteur</i> (hovedrapportør) i Economics and Security Committee (valgt under årlig sesjon i 2018 og kan gjenvelges frem til årlig sesjon i 2021)

Generelt

NATOs parlamentariske forsamling er en internasjonal organisasjon for parlamentarikere fra NATOs medlemsland. NATO PA er ikke en del av NATO og har ingen formell beslutningsmyndighet overfor alliansen. Forsamlingen er likevel et viktig bindeledd mellom NATO og medlemslandenes parlamenter. Som ledd i arbeidet vedtar forsamlingen resolusjoner (anbefalinger) rettet til Det nordatlantiske råd (NAC), og til medlemslandenes regjeringer og nasjonalforsamlinger. NATOs generalsekretær taler vanligvis under forsamlingens sesjoner og gir skriftlige svar på forsamlingens resolusjoner.

NATOs 29 medlemsland¹ er representert i NATO PA, i tillegg til 16 assosierte land og 8 nasjonale observatør-

delegasjoner. I tillegg har Europaparlamentet, OSSEs parlamentariske forsamling (OSSE PA) og Europarådets parlamentariske forsamling (PACE) observatørstatus i NATO PA.

NATO PA møtes til en høst- og en vårsesjon, der høstsesjonen – «årlig sesjon» – er forsamlingens viktigste årlige arrangement. I tillegg organiseres det en rekke studiereiser og konferanser. Gjennom arbeidet i NATO PA får medlemmene innsikt i viktige sikkerhetspolitiske spørsmål og det transatlantiske samarbeidet som alliansen er bygget på. Kunnskapen kommer Stortinget til nytte gjennom arbeid i komiteer og i debatter.

Hovedtema i 2019

Flere av NATO PAs rapporter og resolusjoner i 2019 tok utgangspunkt i alliansens 70-årsjubileum. Forsamlingen mente at NATO PA, tross markante interne uenigheter både de siste årene og tidligere, fortsatt er

1. Når Nord-Makedonia om kort tid formelt opptas i NATO, vil landet også bli NATO PAs 30. medlemsland.

det beste svaret på medlemslandenes sikkerhetsutfordringer. NATO PA understreket imidlertid at fortsatt suksess vil avhenge av hvordan jubilanten tilpasser seg nye typer trusler. Det ble også fremhevet at NATO må fortsette å betone felles verdier som demokrati, individuell frihet og rettsikkerhet dersom alliansen skal forbli levedyktig.

Andre sentrale tema var NATOs kjernevåpenpolitikk i et år der INF-avtalen brøt sammen, forsvars- og avskrekkingstiltak i cyberdomenet, sikkerhetsmessige utfordringer knyttet til kunstig intelligens, sikkerhet og stabilitet i Afrika og den nye politiske situasjonen i Ukraina etter president- og parlamentsvalgene i landet våren 2019.

Stortingets delegasjon fattet spesiell interesse for en rapport om sikkerhet i Nord-Atlanteren, som briten Nicholas Soames var rapportør for. Rapporten tok til orde for en ytterligere styrking av NATOs fokus på regionen, og ble av delegasjonen ansett for å være god og i tråd med norske posisjoner.

Tyrkias intervensjon mot kurderne i Nord-Syria i oktober 2019, og Frankrikes president Macrons utspill der han bl.a. beskrev NATO som «hjernedød», preget diskusjonene i forsamlingen mot slutten av året.

NATOs generalsekretærs budskap under sesjonene

Under plenumssesjonen på NATO PAs årlige sesjon i London 14. oktober fokuserte NATOs generalsekretær Jens Stoltenberg bl.a. på alliansens rolle i å bidra til fortsatt rustningskontroll etter INF-avtalens sammenbrudd, dens tilpasning til ny teknologi, og innsatsen for å legge til rette for fred og stabilitet i Afghanistan. Stoltenberg anerkjente også de store samlede økningene i NATO-landenes forsvarsbevilgninger de siste årene, selv om de fleste medlemslandene fortsatt ikke har nådd målet om å bruke 2 pst. av BNP på forsvar.

Flere delegasjoner rettet hard kritikk mot Tyrkias militæraksjon mot kurderne i Nord-Syria, som hadde blitt igangsatt få dager tidligere. Stoltenberg uttrykte sterk bekymring over aksjonen og manet til tilbakeholdenhet fra Tyrkias side.

På spørsmål fra den norske delegasjonen bekreftet generalsekretæren også at NATO er oppmerksom på Kinas økende sikkerhetspolitiske betydning. Under toppmøtet i London i begynnelsen av desember, der NATOs 70-årsjubileum ble markert, ble Kina for første gang omtalt i en offisiell erklæring fra NATO.

Byrdefordeling og det transatlantiske forholdet

Økonomisk byrdefordeling mellom USA og Europa i NATO var et hovedtema i NATO PA i 2018. I 2019 ble ikke temaet gjenstand for egne rapporter eller resolusjoner. Målsettingen om at alle medlemsland skal bruke minst 2 pst. av BNP på forsvar, fortsatte imidlertid å pre-

ge diskusjonene i forsamlingen, ikke minst som følge av vedvarende amerikansk påtrykk.

INF-avtalens sammenbrudd

2. august utløp INF-avtalen mellom USA og Russland om landbaserte mellomdistanseraketter med atomvåpen. NATO PA fordømte Russlands brudd på avtalen og uttrykte bekymring for landets økende vilje til å bruke kjernevåpen som et middel til å hevde sin posisjon. Det ble gitt full støtte til USAs beslutning om å trekke seg fra avtalen, gitt Russlands handlemåter. Forsamlingen understreket NATOs behov for å opprettholde en troverdig kjernefysisk avskrekkingsevne, kombinert med en sterk vektlegging av ikke-spredning og støtte til nye rustningskontrolltiltak.

Uenighet om økonomiske sanksjoner

Som hovedrapportør i Economics and Security Committee utarbeidet Christian Tybring-Gjedde et rapport- og resolusjonsutkast om økonomiske sanksjoner som verktøy i utenrikspolitikken. Rapportutkastet var i hovedsak en generell diskusjon om når sanksjoner er effektive og ikke.

Det kom ikke vesentlige innvendinger mot innholdet i rapporten da Tybring-Gjedde la frem førsteutkastet under vårsesjonen i Bratislava. Under høstsesjonen i London tok imidlertid flere delegasjoner, herunder USA, sterkt til motmæle mot enkelte av rapportens avsnitt. Dette gjaldt særlig avsnittene om amerikanske sekundærsanksjoner (f.eks. mot europeiske firmaer som handler med Iran) og enkeltformuleringer knyttet til sanksjonene mot Russland. Diskusjonen endte med at rapporten ble nedstemt med knappest mulig flertall (16 mot 15 stemmer), noe som også gjenspeiler uenighetene om temaet internt i alliansen. Tybring-Gjedde valgte da også å trekke resolusjonsutkastet om samme tema, fremfor å presse frem en avgjørelse som kunne virke ytterligere splittende. Det kan bli aktuelt å legge frem resolusjonen på nytt i 2020 i en moderert versjon.

Videre om delegasjonens arbeid i 2019

Stortingets delegasjon deltok på flere komitéreiser i løpet av året, og det var bred deltakelse på den årlige sesjonen i London. Videre deltok hele syv delegasjonsmedlemmer på det årlige Parliamentary Transatlantic Forum i Washington D.C. fra 9. til 11. desember, der amerikanske politikere og eksperter som vanlig gav orienteringer om hele bredden av sikkerhetspolitiske utfordringer som NATO og Vesten står overfor.

Delegasjonens planer i 2020

Foruten ordinær reisevirksomhet i forbindelse med sesjoner, komitéreiser og seminarer vil delegasjonsleder Christian Tybring-Gjedde, som *General Rapporteur* i Economics and Security Committee, utarbeide en rap-

port om Kinas Silkevei-prosjekt. Tybring-Gjedde vil legge frem utkast til denne rapporten under vårsesjonen i

Kiev i mai, og rapporten vil bli lagt frem for endelig vedtak på den årlige sesjonen i Athen i november.

Oslo, den 8. januar 2020

Christian Tybring-Gjedde
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2019

Innledning

Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling i 2019 besto av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Siv Mossleth (Sp), leder	Knut Arild Hareide (KrF)
Sivert Bjørnstad (FrP), nestleder	Hans Andreas Limi (FrP)
Åsmund Aukrust (A)	Nicholas Wilkinson (SV)
Torill Eidsheim (H)	Elin Rodum Agdestein (H)
Kari Henriksen (A)	Ingrid Heggø (A)
Abid Q. Raja (V)	Mari Holm Lønseth (H)

Representantenes komitétilknytning i OSSE PA er som følger:

Komité	Medlemmer
Første komité (politikk og sikkerhet)	Sivert Bjørnstad og Abid Q. Raja
Andre komité (økonomi, vitenskap, teknologi og miljø)	Åsmund Aukrust og Torill Eidsheim
Tredje komité (demokrati, menneskerettigheter og humanitære spørsmål)	Siv Mossleth og Kari Henriksen

Generelt

OSSEs parlamentariske forsamling (OSSE PA) ble opprettet i 1991 og har en rådgivende funksjon overfor OSSEs ministerråd. Formålet er å bidra til interparlamentarisk dialog og samarbeid, fremme utviklingen av demokrati, bidra til konfliktforebygging og konfliktløsning, drøfte politiske tema av betydning for organisasjonen og etterse gjennomføringen av OSSEs vedtak. Den omfatter ca. 320 medlemmer fra 56 parlamenter. Vatikanstaten kan i tillegg delta på forsamlingens sesjoner. OSSE PA har også 11 samarbeidspartnerland. Forsamlingen spiller en sentral rolle i forbindelse med valgobservasjoner, hvor den samarbeider med OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR).

Det er etablert tre faste komiteer i forsamlingen: for politiske og sikkerhetsmessige spørsmål, for økonomi, vitenskap, teknologi og miljø og for demokrati, menneskerettigheter og humanitære saker. OSSE PAs viktigste møte er hovedsesjonen, som finner sted årlig tidlig i juli. Hovedsesjonen munner ut i en erklæring med resolusjoner. I tillegg gjennomføres det et årlig vintermøte i Wien, OSSEs hovedsete, og et årlig høstmøte i et av medlemslandene. De nordisk-baltiske landene har koordineringsmøter forut for hovedsesjonen.

Hovedsaker i 2019

FNs bærekraftsmål, klimaendringer, dialog og tilitsbyggende tiltak, kampen mot terrorisme, pressefrihet og menneskerettigheter dominerte arbeidet i OSSE PA i 2019. Slutterklæringen fra hovedsesjonen i Luxem-

bourg understreker deltakerlandenes forpliktelse til å følge opp FNs 2030-agenda og de 17 bærekraftsmålene og setter bærekraftig utvikling i sammenheng med muligheten for sikkerhet, stabilitet og fred i OSSE-regionen. Forsamlingen fremstod som svært delt i flere spørsmål, særlig om konfliktene i OSSE-regionen.

Klimaendringer og bærekraftsmålene

I mai inviterte den norske delegasjonen ledelsen i OSSE PA og komiteen for økonomi, teknologi og miljø til en studietur til Tromsø og Svalbard. Formålet med studieturen var å lære mer om konsekvensene av klimaendringer og hvilke implikasjoner endringene kan få for muligheten for bærekraftig utvikling, både i OSSE-regionen (Europa, Nord-Amerika og Sentral-Asia) og globalt. Besøket til de norske nordområdene var viktig for å reetablere miljø- og klimaspørsmål som et sentralt tema på OSSEs agenda og synliggjøre sammenhengen mellom klimaendring og sikkerhet.

Delegasjonsmedlem Torill Eidsheim ble senere utnevnt til spesialrepresentant i OSSE PA for arktiske spørsmål. Et hovedtema for hennes arbeid er klimaendringer, både i Arktis og i OSSE-regionen. Luxembourg-erklæringen fikk et klart budskap om å legge til rette for ratifisering av Parisavtalen og oppfylle forpliktelsene til å redusere klimagassutslipp. Kønns- og ungdomsperspektivet må dessuten ivaretas i dette arbeidet. Debatten om klimaendringene ble sett i sammenheng med hvordan bærekraftig utvikling kan bidra til økt sikkerhet, og understreket dermed viktigheten av å oppfylle bærekraftsmålene.

Dialog og internasjonalt samarbeid

Luxembourg-erklæringen støtter opp under vedvarende og omfattende internasjonalt samarbeid for å løse de største utfordringene i regionen og fremhever parlamentenes viktige rolle i dette arbeidet. Under hovedsesjonen ble forsamlingens viktige rolle som et forum for dialog, særlig når det gjelder frosne konflikter, stadig understreket. Det samme ble behovet for å opprettholde de felles prinsippene og erklæringene som OSSE-landene har forpliktet seg til. Ordsiftet om de frosne konfliktene i OSSE-regionen, som Nagorno-Karabakh, Abkhasia og Tskhinvali i Georgia, Transnistria i Moldova og Krim-halvøya og konflikten i Øst-Ukraina, var likevel skarpt. Dette bidro til at forsamlingen fremstod som svært delt, ofte med Russland isolert på den ene siden.

Kampen mot terrorisme

OSSE PAs ad hoc-komité for anti-terrorarbeid fokuserte i 2019 særlig på hjemvendte fremmedkrigere og hvordan disse, og ikke minst barn av fremmedkrigere, kan returneres og reintegreres, samtidig som man demmer opp for radikaliserings og ekstremisme. Balansegangen mellom respekt for fundamentale rettigheter og terrorbekjempelse har vært et viktig tema også i 2019. I august ble delegasjonsmedlem Abid Q. Raja utpekt til å lede ad hoc-komiteen.

Pressefrihet og menneskerettigheter

OSSE er grunnlagt på prinsippene nedfelt i Helsingfors-erklæringen av 1975, der det blant annet heter at respekten for menneskerettighetene er et kritisk sikkerhetsaspekt i stabile samfunn. Luxembourg-erklæringen understreker OSSEs viktige funksjon i å fremme demokrati, rettsstatens prinsipper og menneskerettigheter.

Pressefrihet er viktig for demokrati- og samfunnsutvikling, og siden Norge rangeres øverst på Reportere uten grensers pressefrihetsindeks for 2019, inviterte den norske delegasjonen til foredrag og diskusjon under hovedsesjonen i Luxembourg om hva som kreves for å oppnå en slik posisjon. Innledningene belyste hva pressefrihetsindeksen er, og hvordan pressefrihet, demokrati og utvikling henger sammen. Det ble slått fast at en fri, uavhengig og mangfoldig presse må anses som helt nødvendig for å motvirke propaganda, desinformasjon og falske nyheter.

Gjennom året har delegasjonen hatt flere møter med grupper av menneskerettighetsaktivister, ofte med LHBT-fokus og i samarbeid med den norske Helsingforskomiteen.

Valgobservasjon

Delegasjonens medlemmer har deltatt ved valgobservasjoner i Moldova, Kasakhstan, Hviterussland og Usbekistan i 2019. Delegasjonsmedlem Kari Henriksen er valgt til visepresident i OSSE PA og har i kraft av dette vervet ledet OSSE PAs kortidsobservatører under valgene i Moldova og Usbekistan.

Delegasjonens arbeid i 2020

Deltakelse i valgobservasjonsoppdrag er et viktig bidrag til OSSEs målsettinger om demokratiutvikling og støtte til menneskerettigheter. Delegasjonen vil derfor delta aktivt i valgobservasjoner i 2020. Delegasjonen vil også opprettholde fokus på saker som tradisjonelt har vært av betydning for Norge, for eksempel demokratiutvikling og menneskerettigheter, og bruke sesjonene og de tre posisjonene delegasjonsmedlemmer innehar, for å fremme norske prioriteringer.

Oslo, den 8. januar 2020

Siv Mossleth

delegasjonsleder

